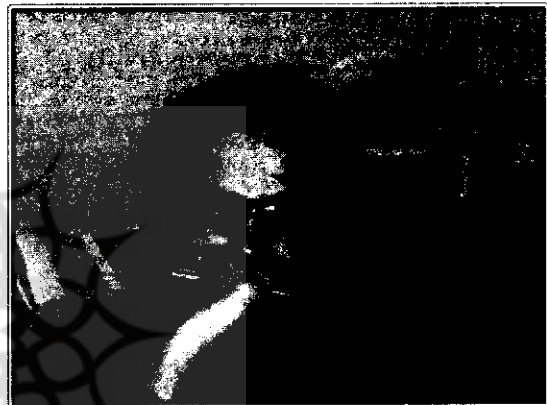

اصول اساسی موثر در نقش وکلاء

برگردان از: علیرضا دقیقی

مصوب هشتمین کنگره سازمان ملل در خصوص پیشگیری از جرم و رفتار با مجرمان، هاوانا، کوبا،
۲۷ اوت تا ۷ سپتامبر ۱۹۹۰

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

نظر به اینکه:

- در منشور ملل متحد، ملل جهان اراده شان را مبنی بر ایجاد شرایطی که به موجب آن عدالت حفظ شود را تصدیق می کنند و دستیابی به همکاری بین المللی در ترویج و ترغیب احترام به حقوق بشر و آزادی های بنیادین را بدون تمایز از حیث نژاد، جنسیت، زبان یا مذهب به عنوان یکی از اهداف شان اعلام می کنند،

- اعلامیه جهانی حقوق بشر اصول تساوی در برابر قانون، برائت، حق داوری علنی و عادلانه توسط یک محکمه بی طرف و مستقل و همه مقتضیات لازم برای دفاع از هر کسی که متهم به یک جرم کیفری است را محترم می شمارد،

- میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی، نیز؛ حق محاکمه بدون تاخیر غیر موجه و حق داوری علنی و عادلانه توسط یک محکمه صالح، مستقل و بی طرف قانونی را اعلام می دارد،

- میثاق بین المللی حقوق اقتصادی اجتماعی و فرهنگی، تعهد دولت ها به موجب منشور، برای ترویج احترام جهانی و توجه به حقوق بشر و آزادی ها را یاد آوری می کند،

- اصول حمایت از همه اشخاص تحت هر عنوان از توقیف یا حبس مقرر می دارد که فرد بازداشت شده حق دریافت کمک و تماس و مشاوره با مشاور حقوقی را دارد،

- قواعد حداقل استاندارد برای رفتار با زندانیان توصیه ویژه می کنند که معاضدت حقوقی و تماس محرمانه با وکیل باید برای زندانیانی که محاکمه نشده اند؛ تضمین شود،
- تضمینات دفاعی، مصدق و ضامن حمایت از آن هایی است که با مجازات مرگ روبه رو هستند، و وفق ماده ۱۴ میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی، این حق هر کس است که اگر مظنون یا متهم به جرمی است و مجازات اعدام ممکن است برای آن اعمال شود، برای معاضدت حقوقی کافی در همه مراحل رسیدگی به آن دسترسی داشته باشد،

- اعلامیه اصول اساسی عدالت برای قربانیان جرم و سوء استفاده از قدرت توصیه می کند تا اقداماتی در سطوح ملی و بین المللی برای ترویج دستیابی به عدالت و رفتار عادلانه، جبران، غرامت و کمک به قربانیان جرم صورت گیرد،

- حمایت کافی از حقوق بشر و آزادی های بنیادین که همه افراد مستحق آن هستند، چه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی؛ چه مدنی و سیاسی باشند مستلزم آن هست که همواره افراد دسترسی موثر به خدمات حقوقی - نه حقوق مستقل - را داشته باشند،

- انجمن های حرفه ای و کلاء نقش حیاتی در برقراری ارتباط اخلاقی و معیار های حرفه ای حمایت از اعضای شان در مقابل پیگرد و محدودیت ها و تجاوزات نامناسب، تامین خدمات

حقوقی به همه نیازمندان و همکاری با نهاد های دولتی و دیگر نهاد ها در افزایش عدالت و نفع عمومی بازی می کنند،

اصول اساسی راجع به نقش و کلاء، مشروحه در ذیل که برای کمک به دولت های عضو در وظیفه ترویج و تضمین نقش مناسب و کلاء تنظیم شده اند باید توسط دولت ها در چارچوب قانونگذاری و عرف ملی شان مورد

احترام و توجه قرار گیرند و باید به اطلاع وکلاء و نیز دیگر اشخاص از قبیل قضات، دادستان ها، اعضاء قوه مقننه و مجریه و مردم به طور کلی برسد. این اصول باید به طور مناسب بر اشخاصی که وظایف وکلاء را بدون آن که وضعیت رسمی وکلاء را داشته باشند انجام می دهند، نیز اعمال شود.

دسترسی به وکلاء و خدمات حقوقی

۱. همه اشخاص حق دارند تا به انتخاب خود از یک وکیل کمک بخواهند تا در همه مراحل رسیدگی کیفری از حقوق شان حمایت و دفاع کند.

۲. دولت ها باید برای دسترسی مساوی و موثر به وکلاء؛ آئین های دادرسی موثر و مکانیزه پاسخ دهنده برای همه افراد تحت صلاحیت و قلمرو شان را تضمین و تامین کنند به نحوی که بدون تمایز از هر نوع؛ مانند تبعیض بر اساس نژاد، رنگ، منشاء قومی، جنسیت، زبان، مذهب، عقیده سیاسی، یا منشاء ملی و اجتماعی، مال، تولد، وضعیت اقتصادی و یا غیر از آن، باشد.

۳. دولت ها باید تامین وجوه کافی و دیگر منابع برای ارائه خدمات حقوقی به کم بضاعتان و در صورت لزوم دیگر اشخاص زیان دیده را تضمین کنند. انجمن های حرفه ای وکلاء باید در سازمان دهی و ارائه خدمات، تسهیلات و دیگر منابع همکاری کنند.

۴. دولت ها و انجمن های حرفه ای وکلاء باید برنامه هایی برای مطلع ساختن عموم از حقوق و وظایف شان به موجب قانون و نقش مهم وکلاء در حمایت از آزادی های بنیادین را ترویج کنند. در کمک به فقرا و دیگر اشخاص زیان دیده باید توجه خاص کرد تا آن ها قادر باشند حقوق خود را به اثبات رسانند و در صورت لزوم از وکلاء کمک بخواهند.

تضمینات خاص در موضوعات عدالت کیفری.

۵. دولت ها باید تضمین کنند که همواره اشخاص هنگام دستگیری یا بازداشت یا وقتی به یک جرم کیفری متهم می شوند، بلافاصله توسط یک مقام صالح از حق شان در کمک خواستن از یک وکیل به انتخاب خودشان؛ آگاه خواهند شد.

۶. هر یک از چنین اشخاصی که وکیل ندارند به اقتضای عدالت، باید در تمام موارد، حق داشتن وکیلی با تجربه و با صلاحیت متناسب با ماهیت جرم انتسابی به آنها، کمک حقوقی موثر را بدون پرداخت پول؛ در صورتی که آن ها منابع کافی برای پرداخت در مقابل چنین خدماتی را نداشته باشند، ارائه کند.

۷. همچنین دولت ها باید تضمین کنند که همه اشخاص دستگیر یا بازداشت شده، با اتهام کیفری یا بدون آن دسترسی فوری به وکیل را خواهند داشت به نحوی که زمان فرایند دستگیری یا بازداشت بیش از ۴۸ ساعت نباشد.

۸. باید به همه افراد دستگیر، بازداشت یا زندانی شده امکان، فرصت و تسهیلات کافی جهت ملاقات و تماس و مشاوره با یک وکیل، بدون تاخیر، ممانعت یا سانسور عقاید و به طور کاملاً محرمانه داده شود. چنین مشاوره هایی ممکن است تحت نظر مقامات اجرایی قانونی انجام شود اما نباید قابل استماع باشد.

صلاحیت ها و آموزش

۹. دولت ها، انجمن های حرفه ای و کلاء و موسسات آموزشی باید تضمین کنند که وکلاء دارای تحصیلات و آموزش مناسب هستند و از آرمان ها و وظایف اخلاقی وکیل و حقوق بشر و آزادی های بنیادین شناخته شده، توسط حقوق ملی و بین المللی؛ مطلع شده اند.

۱۰. دولتها، انجمنهای حرفه ای و کلاء و موسسات آموزشی باید تضمین کنند که برای ورود به حرفه حقوقی و ادامه آن هیچ گونه تبعیض علیه یک فرد از حیث نژاد، رنگ، جنسیت، منشاء قومی، مذهب، عقیده سیاسی یا منشاء ملی و اجتماعی، مال، تولد، وضعیت اقتصادی یا غیر آن وجود ندارد. البته این شرط که یک وکیل باید تابعیت کشور مربوطه را داشته باشد، تبعیض محسوب نمی شود.

۱۱. در کشورهایی که گروه ها، جوامع یا مناطقی وجود دارند که نیازشان به خدمات حقوقی برآورده نشده است، به ویژه جایی که چنین گروه هایی دارای فرهنگ ها، سنن یا زبان های متمایز هستند یا قربانی تبعیض در گذشته شده اند، دولت ها، انجمن های حرفه ای و کلاء و موسسات آموزش باید اقدامات خاصی به عمل آورند تا به نمایندگانی از این گروه ها، فرصت داده شود وارد حرفه حقوقی شوند و باید تضمین کنند که این نمایندگان آموزش متناسب با نیازهای گروه های شان را دریافت خواهند کرد.

وظایف و مسئولیت ها

۱۲. وکلاء باید در تمام اوقات احترام و شان شغل شان را به عنوان عوامل ضروری اجرای عدالت حفظ کنند.

۱۳. وظائف و کلاء نسبت به موکلانشان عبارتند از:

- الف) مطلع ساختن موکلان از حقوق و تعهدات قانونی شان و از عملکرد نظام قانونی تا جایی که به حقوق و تعهدات قانونی موکلان مربوط می شود؛
- ب) کمک به موکلان به هر طریق مناسب و اقامه دعوی برای حمایت از منافع آن ها؛
- ج) کمک به موکلان در مقابل دادگاه ها، محاکم یا مقامات اداری به هنگام لزوم.

۱۴. وکلاء در حمایت از حقوق موکلان شان و در ترویج منشاء عدالت باید حقوق بشر و آزادی های بنیادین شناخته شده، توسط حقوق ملی و بین المللی را تقویت کنند و در همه اوقات آزادانه و بآپشت کار مطابق با حقوق و معیارها و اصول اخلاقی شناخته شده حرفه حقوقی، عمل کنند.

۱۵. وکلاء باید همیشه منافع موکلان شان را با وفا داری در نظر بگیرند.

ضمانت های عملکرد وکلاء

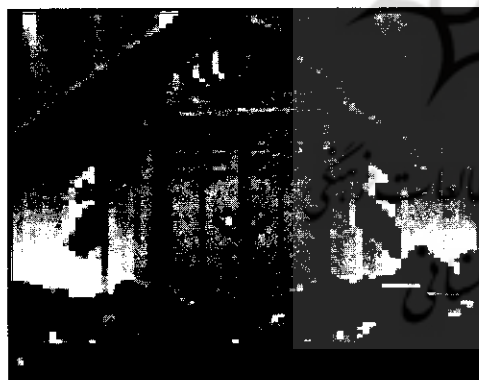
۱۶. دولت ها باید تضمین کنند که وکلاء :

الف) قادرند وظایف حرفه ای شان را بدون ترس، مانع، اذیت یا نفوذ ناروا، انجام دهند؛
ب) قادرند مسافرت کنند و آزادانه با موکلان خود، هم در کشور خود و هم در خارج مشاوره کنند؛
ج) به خاطر هر گونه اقدام بر طبق وظایف حرفه ای، معیارها و اصول اخلاقی شناخته شده، تهدیدی برای پیگرد یا ضمانت اجرائی، اداری، اقتصادی و غیره، نخواهد بود؛
۱۷. وقتی امنیت و کلاء در نتیجه انجام وظایف شان مورد تهدید قرار می گیرند، آن ها باید به قدر کفایت تحت حمایت مقامات قرار گیرند.

۱۸. وکلاء نباید به خاطر انجام وظایف شان به نام موکلان یا پرونده های موکلان خود، مورد شناسایی قرار گیرند.

۱۹. هیچ دادگاه یا مقام اداری، حق ندارد - زمانی که حق انتخاب وکیل و مشاور حقوقی امری پذیرفته است- از به رسمیت شناختن حضور یک وکیل از جانب موکلش در مراجع مذکور، امتناع ورزد مگر آن که آن وکیل، بر طبق قانون و رویه ملی و مطابق با این اصول صلاحیت نداشته باشد.
۲۰. وکلاء باید از مصونیت کیفری و مدنی برای اظهاراتی که با حسن نیت در لوائح کتبی یا دفاعیات شفاهی یا در حضور حرفه ای نزد دادگاه، محکمه یا دیگر مقام اداری یا قانونی به عمل می آورند، برخوردار باشند.

۲۱. وظیفه مقامات صلاحیت دار است که دسترسی وکلاء به اطلاعات، پرونده ها و اسناد متناسب در اختیار یا کنترل شان را در وقت کافی تضمین کنند به نحوی که وکلاء قادر باشند کمک حقوقی موثری به موکلان شان ارائه دهند، چنین دسترسی باید در اولین زمان ممکن تامین شود.

۲۲. دولت ها باید این مسئله را شناسایی و محترم بشمارند که کلیه ارتباطات و مشاوره های بین وکلاء و موکلانشان در چارچوب روابط حرفه ای محرمانه می باشد.

آزادی بیان و مشارکت

۲۳. وکلاء همانند دیگر افراد؛ حق آزادی بیان، عقیده، مشارکت و شرکت در اجتماعات را دارند. به خصوص، آن ها باید حق شرکت در بحث های عمومی در مورد موضوعات مربوط به قانون، اجرای عدالت و ترویج و حمایت از حقوق بشر و پیوستن به تشکل ها و سازمان های محلی، ملی یا بین المللی و حضور در جلسات را بدون تحمل زیان حرفه ای ناشی از عمل قانونی یا عضویت خود در یک سازمان قانونی را داشته باشند. در اعمال این حقوق، وکلاء باید همیشه مطابق، قانون و موازین و اصول اخلاقی شناخته شده شغلی، رفتار کنند.

انجمن های صنفی و کلاء

۲۴. وکلاء حق تشکیل و شرکت در انجمن های حرفه ای مستقل به منظور بازنمایی منافع، ارتقاء تحصیلات و آموزش مستمر و حمایت از تمامیت حرفه ای خود را دارند.

هیات اجرایی انجمن های حرفه ای باید توسط اعضایش انتخاب شود و وظایف محوله خود را بدون دخالت بیرونی انجام دهد.

۲۵. انجمن های صنفی و کلاء به منظور تضمین این مسئله که هر شخص دارای حق دسترسی موثر و مساوی به خدمات حقوقی می باشد و این که وکلاء قادرند بدون دخالت نا به جا به موکلین شان مطابق قانون و معیارها و اخلاقیات حرفه ای، مشاوره و کمک دهند با حکومت همکاری می نمایند. رسیدگی انضباطی

۲۶. مجموعه نظامنامه رفتار حرفه ای و کلاء توسط صنف حقوقی از طریق ارگان های ذی ربط خود یا از طریق قانونگذاری مطابق قانون و عرف داخلی و معیارها و هنجارهای بین المللی شناخته شده، ایجاد می شود.

۲۷. اتهامات و شکایات علیه وکلاء در مورد صلاحیت حرفه ای شان به صورت مقتضی و عادلانه بر طبق آیین مناسب رسیدگی می شود. و کلاء حق رسیدگی عادلانه مشتمل بر داشتن حق وکیل به انتخاب خودشان را دارند.

۲۸. رسیدگی های انضباطی علیه وکلاء باید نزد کمیته انضباطی بی طرف شده توسط صنف حقوقی ایجاد شود یا نزدیک یک مرجع قانونی مستقل یا نزد دادگاه طرح شود به نحوی که تابع تجدید نظر قضایی مستقل باشد.

۲۹. تمامی رسیدگی های انضباطی مطابق مجموعه مقررات حرفه ای و دیگر معیارها و اخلاقیات شناخته شده صنف حقوقی و در پرتو این اصول تعیین می گردد.

